LAUDÁCIÓ - Herczegh Géza Gábor tiszteletére

Csendes derűre – egyúttal csendes és koncentrált erőre asszociálunk a legtöbben, akik ismertük Herczegh Gézát. Tanár, mentor, tanácsadó és barát sokunk számára – a nemzetközi jogászok láthatatlan kollégiumának kevés olyan tagja van, aki valamilyen formában ne találkozott volna vele előadótermekben, tárgyalótermekben, vagy ne forgatta volna haszonnal az írásait. Nemzetközi jogászok generációi olyan személyiségként tartják emlékezetükben, aki őszinte érdeklődéssel fogadta beszélgetőpartnereit akár magyarul, franciául, angolul vagy németül zajlott is a szakmai vagy baráti társalgás – függetlenül attól, hogy a visszaemlékezők annak idején elsőéves joghallgatók vagy kiemelkedő jogtudósok, netán éppen az Alkotmánybíróság vagy a Nemzetközi Bíróság bírái voltak.

Az 1928. október 17-én a mai Szlovákia területén, Nagykaposon született és Budapesten, 2010. január 11. napján elhunyt nemzetközi jogtudós, egyetemi tanár, bíró és akadémikus személyes történetén szűkebb értelemben két ország, tágabb értelemben egész Európa huszadik századi története és bizonyos értelemben a nemzetközi jog története is átrobogott. Nagykaposon vezető bíróként tevékenykedő édesapja majd később történész nevelőapja, valamint szegedi egyetemi évei alatt Buza László nemzetközi jogász lebilincselő előadásai meghatározó tényezői voltak pályaválasztásának. „Magyarország történetét kívülről nézve, azaz a nemzetközi kapcsolatok oldaláról" kellene értelmezni, elemezni, ismertetni – így emlékezett vissza egy interjúban történész nevelőapja vélekedésére, azaz a nemzetközi perspektíva szükségessége már korán saját meggyőződésévé is vált.

Szakmai életútja a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézetében folytatott kutatómunkától a pécsi egyetemi oktatói és dékáni tevékenységen keresztül az akadémiai tagságon és alkotmánybírói státuson át a hágai nemzetközi bírói székig vezetett. Megnyerő, nyugalmat sugárzó személyisége és kiváló szakmai valamint tudósi kvalitásainak bizonyítékaként a nemzetközi bírói jelölését az ENSZ Biztonsági Tanácsa és a Közgyűlés is abszolút többséggel támogatta. Kilenc év és kilenc hónapon keresztül szolgált a legtekintélyesebb nemzetközi bírói fórum elismert magyar tagjaként. A tudományos és szépirodalmi jellegű írásnak mindig kiemelt szerep jutott az életében, amellett, hogy Nagykapos és a szűkebb pátria, az Ung-vidék is meghatározó módon részesülhetett Herczegh Géza és neje, Melinda asszony gondoskodó figyelméből és szeretetéből.

Az egyik, talán leginkább csodálatra méltó huszadik századi magyar nemzetközi jogászi oktatói-kutatói-bírói életpálya 1951-ben, a jogi diploma megszerzését követően indult útjára. Herczegh Géza nemzetközi jogot, diplomáciatörténetet tanított – olyan jogterületeket, amelyek

a politikára különösen érzékeny tartalmat hordoznak ma is. Az 1970-es-80-as években is úgy tudott alapvető igazságokat a hallgatósággal közölni – különösen az interaktív szemináriumok során – hogy finom humorral, esetenként iróniával átszőve óvatosan csempészte bele elbeszéléseibe az uralkodó ideológiától eltérő mondanivalóját. Szakmai, nemzetközi jogászi meggyőződését tükröző üzeneteit nem ritkán történeti példákon keresztül közvetítette. Széles körű nyelvismerete és nemzetközi jogi szaktanácsadói tapasztalatai rendkívül hasznossá és egyúttal izgalmassá tették a szemináriumait – többen ott fedeztük fel a nemzetközi kapcsolatok és a diplomáciai érintkezés bonyolultságát és szépségét is egyben, és váltunk így elkötelezett tisztelőivé és követőivé – a nemzetközi jognak és mesterének egyaránt.

A Herczegh család és Herczegh Géza személyes élettörténete összefonódott a kisebbségvédelem kérdéseivel. Ő maga erről így vallott a 2000-es évek elején készült interjúban: „ A nemzeti kisebbségek kérdései, jogai, nemzetközi védelmének problémái olyan ügyek voltak, amelyeket keserű ajándékként már a bölcsőmben megkaptam". Ezért sem véletlen, hogy az Európa Tanács Velencei Bizottságának első magyar tagjaként részt vett a nemzeti kisebbségek jogainak védelméről szóló keretegyezmény kidolgozásában az 1990-es évek elején.

A Magyar Örökség Díj azokhoz az elismerésekhez társul, amelyekkel személyét a korábbi években illették. A kölcsönös ragaszkodás, szeretet és tisztelet nyilvánult meg abban, hogy Nagykapos magisztrátusa 2005-ben díszpolgárrá avatta, látogatásai erőt, lendületet adtak a magyar közösségnek. 2007-ben, édesapja emlékének tisztelegve nejével közösen létrehozta a Herczegh Károly Alapítványt az Ung-vidéki és bodrogközi fiatalok anyanyelvi kultúrájának fejlesztésére.

A legnagyobb elismerés, amivel már életében is adóztunk Herczegh Géza professzor úrnak: a barátok, pályatársak és kollégák egyöntetű tisztelete és tanítványai őszinte nagyrabecsülése volt.